

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

PODMÍNKY

celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh
pamětní stříbrné 200 Kč mince k 400. výročí úmrtí rabiho Jehudy Löwa ben Becalel

V Praze v únoru 2008

PODMÍNKY

celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh pamětní stříbrné 200 Kč mince ke 400. výročí úmrtí rabiho Jehudy Löwa ben Becalel

- 1) Česká národní banka vypisuje celostátní neomezenou anonymní soutěž na návrh pamětní stříbrné 200 Kč mince, která bude vydána v roce 2009.
- 2) Soutěž se řídí ustanoveními § 847 - § 849 občanského zákoníku o veřejné soutěži.
- 3) Účelem soutěže je získání hodnotného a technickým podmínkám vyhovujícího návrhu.

Vydáním stříbrných 200 Kč mincí má být nejširší veřejnosti připomenuto 400. výročí úmrtí rabiho Jehudy Löwa ben Becalel, pražského rabína a legendárního tvůrce postavy Golema.

Hlavní technickou podmínkou soutěže je odevzdání kruhového návrhu provedeného v sádře (lící a rubová strana samostatně) o průměru 180 - 200 mm (bezpodmínečný požadavek mincovny - překročení je důvodem k vyloučení z hodnocení) v patřičné síle, aby snesl manipulaci bez upevnění na podložku. Každý návrh musí být označen soutěžní značkou (heslem vyjádřeným slovně, popř. číselně; kreslené značky jsou nepřipustné) na rubové straně sádrových kotoučů, a to stejnou na lící i rubové straně návrhu mince. Návrhy musejí být předkládány v definitivní podobě, to znamená, že po technické stránce musejí být po drobných úpravách podle požadavků mincovny způsobilé k výrobě razidel. **Zásadní podmínkou je, aby pod jednou značkou byl předložen kompletní návrh mince, tj. aby obsahoval alespoň jednu lící a jednu rubovou stranu.**

- 4) Na lící straně (aversu) je nutno umístit v opisu (při obvodu mince) nebo v nápisu (řádcích) název státu „ČESKÁ REPUBLIKA“ a nominální hodnotu mince se zkratkou peněžní jednotky „200 Kč“. Jako dominantanta lící strany může být použit:
 - a) buď motiv tradičně zdůrazňující, že mince je platidlem České republiky, tj. **umělecká kompozice heraldických zvířat z velkého státního znaku České republiky**, případně doplněná drobným dekorem vztahujícím se k tématu mince,
 - b) nebo **motiv vztahující se bezprostředně k tématu mince.**

Umělecká kompozice heraldických zvířat musí být ztvárněna tak, aby nedocházelo k nečitelným stylizacím či nechtěnému karikování, a aby byla v souladu s provedením rubové strany. Kompozice nesmí být přímým ztvárněním velkého státního znaku podle vyobrazení v příloze zákona o státních symbolech České republiky (vyobrazení je připojeno k těmto podmínkám). V případě, že **kompozice je dominantou lící strany, nemusí zaujímat celou plochu mincovního pole, musí však být umístěna v horní části mince**, tvoří-li pouze doprovodný prvek, může být umístěna kdekoliv, vždy však neznevazujícím způsobem.¹ Na místě, kde by podle mínění autora měla být značka mincovny, bude umístěno kolečko o průměru 8 - 10 mm (propočteno na model o průměru 180 - 200 mm).

Na rubové straně (reversu) je nutno vyjádřit motiv vztahující se k rabi Jehuda Löwovi ben Becalel, nápis nebo opis „**RABI JEHUDA LÖW BEN BECALEL**“ a letopočty

¹ Počet heraldických zvířat v kompozici není pevně stanoven – může se jednat o samostatné zvíře (český lev, moravská orlice, slezská orlice), kombinaci dvou zvířat (např. obou orlic), pokud je to významné vzhledem k tématu mince, úplnou trojici zvířat nebo jejich čtveřici tak, jak je ve velkém státním znaku. Protože samostatný český lev je na oběžných mincích ČR a trojice zvířat na mincích zlatých, za nejvhodnější se pro pamětní stříbrné mince považuje čtveřice (popř. dvojice) heraldických zvířat.

„ 1609 -2009“. Na místě, kde by měla být autorská značka, umístí výtvarník čtvereček o velikosti 8 x 8 až 10 x 10 mm (propočteno na model o průměru 180 - 200 mm).

Řešením hrany se výtvarník nemusí zabývat.

Mince bude ražena ze slitiny o 900 dílech stříbra a 100 dílech mědi, její průměr bude 31 mm a hrubá hmotnost 13 g. Ražena bude také ve špičkové kvalitě, u níž zvláště dobře vynikne vrcholný lesk i v drobných ploškách proti matovému reliéfu. K této okolnosti by měli účastníci soutěže přihlédnout. Soutěžící mohou shlédnout v pracovní dny od 9 do 15 hod. vzorové modely pamětních mincí a mince špičkové kvality² v sekci peněžní a platebního styku České národní banky v Praze 1, Na Příkopě 28; tamtéž se mohou seznámit s publikacemi o mincích. Návštěvu lze dohodnout se sekretářkou Komise pro posuzování návrhů na české peníze, tel. 22441-2999.

- 5) Soutěžní návrhy musejí být odevzdány nebo odeslány poštou do **12. hodiny dne 24. května 2008 (pátek)** na adresu:

a) pro poštovní styk

Česká národní banka
Sekce peněžní a platebního styku
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1

b) pro osobní doručení mimo den uzávěrky

Česká národní banka - podatelna
vchod ze Senovážné ul.,

na dveřích proti vchodu mezi turnikety jsou uvedena telefonní čísla, na která je nutno volat a uvést, že jde o odevzdání sádrového modelu.

Doba příjmu: 7.00 až 17.00, v pátek 7.00 až 15.00 hod.

c) pro osobní styk v den uzávěrky

Česká národní banka, rovněž vchod ze Senovážné ul., salónek pro návštěvy (chodba vpravo za vchodem)

Doba příjmu : 8.00 až 12.00 hod.

Ke každému návrhu musí být připojena zalepená obálka označená stejnou soutěžní značkou (heslem) jako na modelech. Obálka musí obsahovat lístek se jménem autora návrhu, jeho adresou a shodnou soutěžní značkou jako na obálce. Doporučuje se uvést i telefonní číslo pro případ nutnosti rychlého spojení. **Žádáme autory, aby na lístku s adresou uvedli i bankovní spojení, případně včetně specifického symbolu (osobní konto atd.) pro bezhotovostní převod úhrady za případné finanční ohodnocení návrhu.** Pokud byly údaje ČNB sděleny v minulosti a nezměnily se, stačí uvést jméno autora a značku s poznámkou „údaje nezměněny“.

Návrhy odeslané poštou musejí být avizovány poštou doporučeným dopisem na adresu uvedenou v tomto bodu, nebo e-mailem na adresu petra.madarova@cnb.cz, nebo telefonicky na číslo uvedené v bodech 5 a 7. V oznámení je nutno uvést podací číslo odesílajícího poštovního úřadu. U balíkových zásilek je rozhodující hodina a datum poštovního razítka na průvodce. Návrhy musejí být zaslány v obalech pro křehké zásilky odpovídajících přepravním pravidlům pošty. Zásilky musejí být zapečetěny a na vnějším obalu označeny „Soutěž na PSM Rabi Jehuda Löw“. Zásilky doručené osobně do ČNB rovněž musejí být řádně zabaleny, aby nemohlo dojít k jejich poškození; zásilky

² České a československé pamětní mince a některé jejich sádrové modely lze shlédnout i v Expozici České národní banky. Podrobnější informace o Expozici ČNB a možnosti ji navštívit jsou k dispozici na internetových stránkách ČNB www.cnb.cz.

předávané na podatelnu je nutno označit „Sádrové modely pro sekci peněžní a platebního styku“.

Doručené návrhy zůstávají po dobu tří dnů po zhodnocení návrhů Komisí pro posuzování návrhů na české peníze vystaveny v sekci peněžní a platebního styku ke shlédnutí výtvarníkům, kteří se zúčastnili soutěže. Po uplynutí tří dnů si mohou výtvarníci vyzvednout své návrhy zpět.

6) Soutěžní návrhy zhodnotí Komise pro posuzování návrhů na české peníze. Předsedou komise je náměstek ředitele sekce peněžní a platebního styku České národní banky, členy komise jsou renomovaní výtvarníci, medailéři, teoretici výtvarného umění a učitelé uměleckých škol. Komisi svolává Česká národní banka jako vypisovatelka soutěže. Administrativní práce pro komisi zajišťuje sekretářka komise, Mgr. Petra Madarová, pracovnice sekce peněžní a platebního styku České národní banky, tel. 22441-2999.

7) Pro nejhodnotnější návrhy se stanoví tyto ceny:

I. cena Kč 30.000,-

II. cena Kč 23.000,-

III. cena Kč 17.000,-

Kromě toho může komise rozhodnout o udělení odměn i dalším hodnotným návrhům. Komise může rovněž od udělení kterékoliv z cen upustit, anebo částky určené na ceny rozdělit jiným způsobem, a to i ve formě odměn. Komise navrhuje též vyplacení režijních příspěvků autorům hodnotných návrhů, které v soutěži cenu nebo odměnu neobdržely. Výše a počet těchto příspěvků jsou závislé na počtu soutěžních návrhů a na jejich umělecké a technické úrovni. Ceny, odměny a režijní příspěvky vyplatí Česká národní banka do 30 dnů od výroku komise.

V případě pořádání užší soutěže obdrží její účastníci vyzývací odměnu. Vítězný návrh získá I. cenu, zbývající návrhy již v užší soutěži dále honorovány nebudou. Od udělení I. ceny může komise upustit.

Ceny a odměny ze soutěže vyšší než 10.000 Kč budou podle § 36 odst. 2 písm. l) zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu ve znění pozdějších předpisů, sníženy o daň z příjmů ve výši 15 %, která bude Českou národní bankou odvedena podle § 79 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, správci daně.

8) Výběr soutěžních návrhů pro realizaci provádí bankovní rada České národní banky. Bankovní rada není vázána názorem komise, k realizaci však může být vybrán pouze návrh, kterému byla udělena některá z cen, nebo návrh z užší soutěže.

Autorovi, jehož soutěžní návrh bude realizován (líc i rub), bude vyplacena autorská odměna za užití díla (převedení reprodukčního práva k ražbě neomezeného počtu mincí s ročníkem ražby 2009) a výtvarnou spolupráci při realizaci, v celkové částce 40.000 Kč, a to na základě smlouvy uzavřené s autorem. Nepřijme-li autor, jehož soutěžní návrh bude vybrán k realizaci, návrh smlouvy o převedení reprodukčního práva k ražbě do 15 dnů poté, co mu bude doručen, vyhrazuje si ČNB právo zahájit jednání o realizaci s autorem jiného návrhu. V případě kombinace lící a rubové strany dvou autorů obdrží každý autor polovinu uvedené částky.

Bude-li nutno provést na přijatém návrhu úpravy, je autor povinen provést je bezplatně ve spolupráci s určenou mincovnou do 4 týdnů po podepsání smlouvy. Věcné náklady spojené s cestou autora do mincovny budou hrazeny Českou národní bankou zvlášť po předložení příslušných dokladů. Jestliže by autor návrhu vybraného k realizaci nemohl provést či dokončit z jakéhokoliv důvodu definitivní úpravy ve stanovené době, má Česká národní banka právo nechat úpravy provést jiným výtvarníkem nebo zadat k realizaci jiný návrh.

Po realizaci návrhu obdrží autor dva kusy autorských odražků mince ve špičkové kvalitě.

Pokud nebude mince realizována vůbec, obdrží výtvarníci, kteří v soutěži získali I., II. a III. cenu, k těmto cenám částku 10.000 Kč, 6.000 Kč resp. 4.000 Kč. Pokud bude realizován jiný návrh než ten, kterému byla udělena I. cena, dostane autor návrhu, který získal první cenu, částku 20.000 Kč.

- 9) Autorské právo k oceněným návrhům zůstává nedotčeno. Návrhy splňující soutěžní podmínky, které v soutěži obdržely ceny nebo byly odměněny alespoň částkou 10.000 Kč, se stávají vlastnictvím České národní banky. Při případné realizaci kteréhokoliv návrhu bude autorovi vyplacena odměna podle bodu 9) těchto podmínek.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Sekce peněžní a platebního styku

JUDr. Leopold Surga
náměstek ředitele sekce

Ing. Lenka Misíková
ředitelka odboru

Tento text a obrázky pouze přibližují osobu rabi Jehudy Löwa ben Becalel. Pro získání bližších informací týkajících se tohoto tématu a dalších námětů, aby se obrázky uvedené v příloze stereotypně na návrzích neopakovaly, doporučujeme výtvarníkům návštěvu Židovského muzea v Praze, U Staré školy 1, 110 00. Otvírací doba během zimního času je 9 – 16:30 hod., v letním čase 9 – 18 hod. Muzeum je otevřeno denně, s výjimkou soboty a židovských svátků. V případě zájmu o konzultaci je možnost kontaktovat PhDr. Evu Kosákovou z Židovského muzea v Praze, a to na e-mailové adrese eva.kosakova@jewishmuseum.cz.

Rabi Jehuda Löw ben Becalel (patrně 1525 – 1609)

Jehuda Löw ben Becalel, známý také pod akronymem Maharal (Morenu Ha-Rav Liva, náš velký učitel rabbi Liva), se narodil okolo roku 1525, patrně v německém Wormsu. Podle některých teorií mohla být jeho rodištěm Poznaň, kde působil jako rabín Löwův strýc. Narodil se do vlivné rabínské rodiny a i jeho bratři byli renomovaní učenci.

Roku 1553 se Jehuda Löw stal vrchním moravským rabínem v Mikulově, kde působil až do roku 1574, kdy odešel do Prahy. Během svého působení v Praze založil talmudistickou školu (tzv. Klausovou), kterou od roku 1582 po 10 let spravoval. Dále se zde věnoval činnosti Chevry kadiši (pohřebního bratrstva), a založil spolek Mišnajot – Chevrot pro studium Mišny. Kromě působení jako rabín se Jehuda Löw zajímal o přírodní vědy, zvláště pak o astronomii a astrologii. Je možné, že se stýkal s dvorním astronomem císaře Rudolfa II. Tychonem de Brahe. Existuje i záznam o jeho schůzce se samotným císařem, která se uskutečnila 16. února 1592, ale její obsah zůstal na přání císaře utajen. Legenda říká, že císař rabiho Löwa požádal, aby mu zjevil starozákonní mudrce Abraháma, Izáka, Jáкова a jeho syny. Někteří badatelé se domnívají, že předmětem schůzky mohl být jejich společný zájem o alchymii. Během let 1592 – 1597 byl Jehuda Löw vrchním rabínem v Poznani a od roku 1597 až do své smrti působil jako vrchní zemský rabín v Království českém.

Jehuda Löw sepsal nejméně patnáct spisů, z toho devět knih, tři kázání a pamětní řeči. Publikovat začal až v pozdním věku, patrně v šedesáti a možná až v sedmdesáti letech. Jeho první velkou knihou byla „Gevurot ha-Šem“ (Mocné činy Boží), která vyšla roku 1581 v Krakově. Jejím typickými rysy, stejně jako v dalších dílech, je styl, metoda a zaujetí pro téma. Kniha měla být druhým dílem rozsáhlého cyklu, který měl spojovat geometrii, mystiku, liturgii a filosofii, avšak dílo zůstalo torzem. Kromě knihy „Gevurot ha-Šem“ vyšly už jen knihy „Sefer tiferet Jisrael“ (Kniha o ozdobě Izraele) a „Sefer necach Jisrael“ (Kniha o věčnosti Izraele). Z dalších děl lze jmenovat „Netivot olam“ (Stezky světa) či „Beer ha-gola“ (Studna exilu), která je některými považována za nejvýznamnější dílo Jehudy Löwa a nedávno vyšla v českém překladu.

Kromě činnosti literární se zabýval se též systémem a způsobem vzdělávání. Obdobně jako jeho mladší současník Jan Amos Komenský – oproti memorování zdůrazňoval potřebu pochopení látky uzpůsobené věku a možnostem žáka.

S postavou rabiho Löwa je spojena řada legend, z nichž nejznámější je legenda o Golemovi. Golemem židovská mystika rozumí oživenou sochu. Slovo samotné znamená v hebrejštině neúplnost, nedokonalost. Socha proto neměla vlastní vůli, pouze plnila příkazy svého pána. K jejímu oživení sloužil šem – pergamen, na němž byla napsána magická slova. Pražského Golema údajně stvořil rabi Löw, aby ochránil židovské ghetto proti útokům křesťanů. Golem sloužil, uklízel a obstarával všechny těžké domácí práce. Nikdy neměl žízeň ani hlad a nepotřeboval odpočívat. Vždy v pátek v podvečer, na počátku šábesu, rabi Löw vyňal šem z Golemových úst a ten se opět stal jen hromadou hlíny. Jednoho dne však rabi

Löw zapomněl šem vyndat a Golem začal ohrožovat své okolí. Rabi Löw již začal v synagoze odříkávat žalm, kterým se zahajuje šábés, když přiběhli lidé ze sousedství a začali vykřikovat co se stalo. Rabi Löw vyběhl ze synagogy domů a podařilo se mu vyndat šem a Golema znehybnit. Poté se vrátil do synagogy a doříkal žalm, kterým zasvětil šábés. Po této události už Golema nikdy neoživil a podle legendy jej pohřbil na půdě Staronové synagogy. Zvyk přerušit modlitbu, který mohl vzniknout povoláním rabiho, aby šel uklidnit Golema, se traduje dodnes. Ve Staronové synagoze se vždy v pátek zpívá 92. žalm dvakrát.

Pověst o Golemovi se objevila nedlouho po smrti rabiho Löwa, avšak s jeho jménem byla spojena patrně až v 19. století, kdy tiskem vyšla v židovských pověstech „Sipurim“. V české literatuře se postava rabiho Löwa a jeho Golema objevuje například ve „Starých pověstech českých“ od Aloise Jiráska či ve hře Jaroslava Vrchlického „Rabínská moudrost“. V celosvětovém měřítku je nejznámější román pražského německého autora Gustava Meyrinka „Golem“ z roku 1915.

Kromě literárního zpracování se postava rabiho Löwa a jeho Golema hojně vyskytuje i ve filmu a výtvarném umění. Prvním filmovým zpracováním legendy o Golemovi byl film „Golem“, který v roce 1915 natočil Paul Wegener a na jehož scénáři se podílel i Gustav Meyrink. Paul Wegener se k postavě Golema vrátil ještě dvěma dalšími filmy natočenými v letech 1917 a 1920. Stejnému tématu se věnoval například i francouzský film Juliána Duviviera z roku 1936. Českému publiku je nejbližší film Martina Friče „Císařův pekař a pekařův císař“ z roku 1951, kde se postava Golema také objevuje. Ve výtvarném umění je známý obraz Mikuláše Alše ze Starých pověstí českých. Monumentální socha rabiho Löwa od Ladislava Šalouna z roku 1910 se nachází nedaleko Staroměstského náměstí v Praze.

Pramen: Tomáš Pěkný, *Historie židů v Čechách a na Moravě*, Praha 2001
Encyklopedie osobností ve víru židovského národa, Praha 2005
Alois Jirásek – *Staré pověsti české*, Praha 1919

Seznam obrázků :

1. – 3. Návrh na sochu Rabi Löwa od Ladislava Šalouna
4. Podoba rabi Löwa od Mikuláše Alše
5. Rabi Löw s Golemem – obraz z filmu „Císařův pekař a pekařův císař“
6. Náhrobek rabi Löwa na starém pražském židovském hřbitově
7. Detail náhrobku rabi Löwa
8. Pohár rabi Löwa
9. Titulní list knihy Rabi Löwa *Deruš nae*
10. Titulní list knihy Rabi Löwa *Necach Jisrael*
11. Grafické ztvárnění náhrobku z doby secese

Obrázky zapůjčilo Židovské muzeum v Praze, užití obrázků podléhá svolení ŽMP

דבר קדישא

WOHLGEBÖREN HERR

הנעלה כה יצחק לעבענשטיין ז"ל

Sanaq Löbenstein

WURDE ALS *Gewähltes Mitglied* DER ISRAEL
BEERDIGUNGS-BRÜDERSCHAFT

EINBETRAGEN

כתב ישר דברי אמת לנקבו בשם חתום
מחברה קדושה נמלי חסדים פה פראג.

PRAG, IM MONAT April 1924

Mai 1924

VORSTEHEN

OBMANN